

А тепер знову повертаємося до вище зазначеного п. 1 ч. 2 ст. 99 КПК України: там же зазначено, що «інші носії інформації (у тому числі електронні)» можуть належати до документів. А якщо сам електронний флеш-носій віднести до документів, то хіба логічно в такому разі електронний файл Microsoft Word, розташований на цьому носії інформації, також відносити до документів? Не певен.

Таким чином, можна припустити, що чинна кримінальна процесуальна регламентація досліджуваного питання є недосконалою. Дійти однозначного висновку, відповідаючи на питання, до чого відносити електронний файл на електронному носіїві: до документів, доказів чи джерел доказів досить важко.

В такому разі не виключається доцільність внесення до КПК України вищезазначеного терміну «комп'ютерні дані» в тому змістовному формулюванні, як він роз'яснений у Конвенції про кіберзлочинність. При цьому слід визнати, що в обґрунтуванні правильного способу вирішення зазначених невідповідностей мають взяти участь не лише процесуалісти, але й фахівці з інформаційних технологій.

Робота з комп'ютерними даними потребує врахування цілого ряду правил, щоб забезпечити їх допустимість при використанні в суді як доказів. Тому не виключається доповнення ч. 2 ст. 84 КПК України поняттям «комп'ютерні дані», як різновидом процесуальних джерел доказів. А кримінальні процесуальні правила роботи з комп'ютерними даними стануть предметом наших подальших досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція про кіберзлочинність : від 23.11.2001 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення: 27.02.2019).
2. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22.05.2003 № 851-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 27.02.2019).
3. Орлов Ю. Ю., Чернявський С. С. Використання електронних відображень як доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 13–25. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/article/view/612/616> (дата звернення: 27.02.2019).

Одержано 01.03.2019

УДК 342.95

Ігор Вікторович ЗОЗУЛЯ,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3507-0012>;*

Олександр Ігорович ЗОЗУЛЯ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5428-4622>*

ПОНЯТТЯ ВІДОМЧОГО КОНТРОЛЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

В останні часи нового значення набули дослідження, пов'язані зі значенням поняття «відомчий контроль» та його змісту в адміністративному праві, в тому числі, й при здійсненні правоохоронної функції держави. Подальшої актуальності це питання отримало у зв'язку з вимогою до розміщення відповідної статті в багатотомному виданні Великої української юридичної енциклопедії. Тому вважаємо за можливе надати певні міркування з цього приводу.

Відомчий контроль – це форма державної діяльності з перевірки стану державного управління (діяльності нижчих органів і підпорядкованих об'єктів управління) в певній галузі, здійснювана вищестоящими державними органами – відомствами (міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, національними комісіями тощо). Синонімічним поняттю «відомчий контроль» є поняття «адміністративний контроль».

Відомчий контроль розрізняється за сферами діяльності, що підлягають контролю та за організацією взаємозв'язку контролюючого суб'єкта і контрольованого об'єкта на: внутрішній

(внутрішній), надвідомчий (зовнішній, позавідомчий), міжвідомчий (функціональний) контроль; за терміном дії – на повсякденний та безперервний.

Внутрішній контроль здійснюється за діяльністю об'єктів, які перебувають в адміністративному підпорядкуванні. Він проводиться безпосередньо у процесі діяльності контролюваного об'єкту, що дозволяє динамічно корегувати відхилення показників від норми, знизити ресурсні затрати самого контролю та підняти ефективність діяльності об'єкту. Контрольні повноваження органів, як правило, закріплені у положеннях про них.

Надвідомчий контроль здійснюється за діяльністю об'єктів, наділених контрольними повноваженнями щодо організаційно підпорядкованих об'єктів і в основному стосується однієї із сторін їх діяльності. Залежно від функціональної належності може поділятися на фінансовий, митний, податковий, екологічний тощо. Надвідомчий контроль не пов'язаний з адміністративною підпорядкованістю суб'єктів, його здійснюють державні органи загальної компетенції, незалежні від контролюваного об'єкта. Контрольні повноваження органів надвідомчого контролю можуть фіксуватися не тільки у положеннях про них, але й у спеціальних законах. Формами надвідомчого контролю в державному управлінні є конституційний, президентський, парламентський та урядовий контроль, контроль в органах виконавчої влади, судовий контроль, прокурорський нагляд, фінансово-господарський контроль (економічний або фінансовий), муніципальний (представницький), громадський контроль.

Міжвідомчий контроль за загальнообов'язковими для всіх суб'єктів і об'єктів управління встановленими вимогами здійснюють спеціалізовані контролюючі органи міжвідомчої компетенції (іншої відомчої належності щодо підконтрольних їм структур), що створені для суто контрольних повноважень за предметною спрямованістю, і є важливим засобом забезпечення законності й дисципліни в державному управлінні. Проводиться органами міжгалузевої компетенції, регулювання нормативно-правовими актами щодо компетенції цих органів та встановлених вимог [1].

В загальному виді суб'єктами відомчого контролю в державному управлінні є контролюючі органи, на які покладений обов'язок здійснювати контрольні дії щодо об'єкта та предмета контролю. Відомчий контроль здійснюється органами (підрозділами, посадовими особами), що входять до організаційно-штатної структури органу, який перевіряється; цей контроль оперативний; виступає як складова частина організаційної роботи, невід'ємний елемент керівництва діяльністю підконтрольних органів [2].

Організація відомчого контролю – це сукупність методичних прийомів та їх процедур, спрямованих на раціональне виконання контрольного процесу. Методологія відомчого контролю включає сукупність методичних прийомів обліку і контролю, прийомів технічного контролю, програмних засобів обробки інформації, забезпечення науково обґрунтованими методиками, положеннями та інструкціями відомчого контролю. Основними принципами відомчого контролю є об'єктивність, комплексність, компетентність, неупередженість, обґрунтованість.

Відомчий контроль характеризується потребою володіння спеціальними знаннями, специфічними для діяльності контролюваного об'єкта. Часто відомчий контроль спрямовується на перевірку кінцевих результатів, але недостатньо охоплює сам процес виконання та впливаючі на нього фактори. Одним із шляхів підвищення ефективності є надання контролю постійно діючого характеру та регулярність.

За результатами внутрішнього та надвідомчого контролю за наявності підстав особу можна притягти до дисциплінарної відповідальності, оскільки перевірки здійснюють вищі посадові особи, які наділені правом прийому на роботу та звільнення. Результатом проведення міжвідомчого контролю може стати притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності [3].

В сфері економіки центральні органи виконавчої влади здійснюють відомчий контроль для визначення стратегії розвитку галузі, розробки економічної політики, забезпечення виконання державних програм. Відомчий контроль в основних ланках виробництва спрямований на ефективність управління самим виробництвом. Це контроль оперативного управління, де важлива роль у здійсненні контролю належить безпосередньо керівникові. Діяльність органів надвідомчого та відомчого контролю за суб'єктами господарювання державного сектору економіки має бути чітко відрегульована. Координаційну функцію діяльності органів відомчого контролю у сфері економіки бере на себе центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом по здійсненню контрольних повноважень. Це дозволяє здійснювати регулювання та координацію діяльності усіх контролюючих органів у сфері виконавчої влади, в тому числі і

центральної виконавчої влади з надвідомчими контрольними повноваженнями, і органів, що здійснюють відомчий контроль або контроль у конкретній сфері [4].

В галузі фінансової діяльності держави здійснюється відомчий фінансовий контроль з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності шляхом застосування встановлених чинним законодавством методів контрольної діяльності для виявлення недоліків у фінансовій звітності підприємств, установ, організацій в процесі створення, розподілу, використання грошових фондів, одним з видів якого – державного фінансового контролю – є відомчий фінансовий контроль. Відомчий фінансовий контроль здійснюють фінансові служби міністерств, відомств, підприємств, організацій і установ державної форми власності. Даний вид контролю застосовується тільки по відношенню до підвідомчих підприємств та організацій. В останній час масштаби відомчого фінансового контролю значно скоротилися з появою підприємств нових форм власності [1].

В силових і правоохоронних структурах нарівні з державним для забезпечення режиму секретності здійснюється відомчий контроль за дотриманням встановленого порядку зберігання і використання державної таємниці України, відповідальність посадових та інших осіб, яким по службі або роботі довірено державну таємницю. Особливий порядок відомчого контролю визначено й специфікою діяльності пенітенціарних органів.

Наприклад, у системі органів внутрішніх справ відомчий контроль визначають як загальну (за змістом, характером і обсягом впливу) внутрішню (за спрямованістю і місцем застосування) функцію державного управління, що втілюється через повсякденну внутрішню організаційну діяльність конкретних різного рівня вертикально підпорядкованих структурних елементів системи органів внутрішніх справ. Видами відомчого контролю в органах внутрішніх справ України визначені: залежно від кола контрольованих видів діяльності – контроль суцільний і вибіркового; за стадією виконання об'єктом підконтрольного рішення – попередній (попереджувальний або ж превентивний), поточний (оперативний або проміжний) і наступний (остаточний) відомчий контроль; за часом здійснення – постійний та тимчасовий; за прийомом контролю – інформаційний відомчий контроль, фактичний та документальний; за предметом – відомчо-процесуальний та організаційно-відомчий контроль в органах внутрішніх справ; за відкритістю – гласний та негласний [5].

Список бібліографічних посилань

1. Кохан С. А. Системний локус класифікації контролю. *Університетські наукові записки*. 2007. № 3 (23). С. 63–69.
2. Калюга Є. В. Сучасний стан відомчого контролю та можливі шляхи його реформування. *Фінансовий контроль*. 2002. № 2. С. 41–49.
3. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 35 с.
4. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 1999. 42 с.
5. Дубинський О. Ю. Відомчий контроль в органах внутрішніх справ України як функція державного управління : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2012.

Одержано 02.04.2019

УДК 340.18

Станіслав Юрійович ІВАНОВ,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0166-9016>

ФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УНР ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Формування та діяльність правоохоронних органів Української держави на різних етапах її розвитку є особливо актуальним, з огляду на досвід сучасної моделі даних органів, яка будується в умовах незалежності. Будівництво правоохоронної системи у досліджуваний період відбувалося у важких військово-політичних умовах, які склалися в новоствореній державі.